

Soudobá hudba musí být *objevná*

Mladí lidé hrající s nadšením hudbu dvacátého století a skladby současných skladatelů, to je orchestr Berg. Přibližuje posluchačům díla, která v běžném návštěvníkovi koncertních sálů vyvolávají nedůvěru. Přesto jsou koncerty orchestru Berg vyprodané. A soutěž, kterou vyhlašuje pro mladé skladatele, získává na renomé.

Účastníci druhého ročníku soutěže NUBERG 2008

„**To nemá žádnou melodii!**“ „Poslouchat takový randál nemá smysl!“ Podobné hlášky občas padnou, stočí-li se řeč na soudobou vážnou hudbu. Je to skutečně jen randál? A k čemu je dobrý? „Kdysi se hudba nekonzervovala, vždy se hrála současná hudba. Postupem času se začalo nahrávat, a tak se nám ve špajzu začínají hromadit konzervy, u kterých se nikomu nechce zůstat. Chápu skladatele, že hledají nové postupy, rytmičky, tvary, jinak je to přece nemůže bavit. A pokud má skladatel nějakou představu a důvod, svědčí to o kvalitě,“ říká šéfdirigent komorního orchestru Berg Peter Vrábel.

Dirigent a jeho orchestr

Peter Vrábel stojí v čele orchestru od jeho zrodu v roce 1995. „Na začátku byl hlavně zájem o hudbu 20. století a mé setkání se skladatelskou špičkou, která už bohužel odešla – s pány Ebenem, Havelkou. Časem jsem se dostal k mladým lidem, zjistili jsme, že si hudebně rozumíme, a najednou tu byl orchestr.“ Právě orchestr Berg chce ulehčovat posluchačům vnímání soudobé hudby, jež je často náročná. Berg je známý i tím, že zve lidi do netradičních prostor, aby umocnil zážitek z hudby. „Připravuji teď arménský koncert. Měl jsem pocit, že vyžaduje prostor moderního kostela – našli jsme jej ve Vršovicích. Když hrajeme něco industriálního, využíváme starou čistírnu odpadních vod,“ říká Vrábel.

Na koncertech se podílejí i umělci z jiných oborů – tanečníci, mimové, filmoví tvůrci. Každým rokem si orchestr objednává nové skladby u českých skladatelů mladé generace, které pak uvádí v premiéře. „Mám pocit, že tu roste výjimečná generace, která dělá výbornou práci a je skvěle hudebně vzdělaná,“ chválí mladé umělce Vrábel.

Před dvěma lety navíc vznikl nápad premiérovat skladby zahrnout do soutěže a zapojit do ní i posluchače. Tak se rozvinula nová tradice orchestru – soutěž NUBERG, která vyhlašuje hlavní cenu NUBERG a cenu veřejnosti. ■

Peter Vrábel (*1969)

- Slovenský dirigent vystudoval pražskou AMU. Byl u zrodu Komorního orchestru Berg (dnes si říká pouze orchestr Berg) a vytvořil jeho hudební koncepci. Má velký podíl na tom, že je orchestr ceněn jako přední interpretační těleso soudobé hudby a hudby 20. století. Sám se také zajímá o barokní hudbu. Je držitelem ceny nadace Gideona Kleina pro mladé nadějně umělce. Žije v Praze.

Chceme lidem *mnobdy náročný poslech* usnadnit

4 OTÁZKY PRO...

Jana Duška (*1985)

– skladba *Chalmot Jehudi'im/Zidovské sny*
Vystudoval na konzervatoři v Teplicích klavír a skladbu, nyní končí HAMU, kde se věnuje skladbě. Interpretuje díla soudobých skladatelů na klavír, láká ho filmová hudba. Napsal hudbu ke krátkému němému filmu, letos ho čeká další.

Měli vaši rodiče hudební vzdělání?

Moji rodiče nejsou hudebníci. Maminka měla na základní škole výbornou učitelku hudební

výchovy a ta v ní vzbudila zájem o vážnou hudbu. Když jsem byl malý, zněla doma pořád. Začal jsem chodit do hudební školy, ale moje první paní učitelka si nemyslela, že mám talent. Naštěstí pak otěhotněla a já jsem přestoupil k jinému učiteli – výbornému muzikantovi. Podchytil u mě ryzí hudebnost. Když jsem se na gymnáziu rozhodoval, co dál, hudba zvítězila.

Jaká je podle vás soudobá hudba?

Jakákoliv hudba je podle mě především energie, kterou skladatel vloží do not a interpret ji potom předá posluchačům. Pokud se toto skladateli podaří, posluchač to ucítí a je zcela jedno, jestli je napsána před čtyřmi sty lety nebo před dvěma, třemi roky. Je ale pravda, že osmdesát procent hudby napsané po roce 1950 je nesmírně náročných pro interpreta, nejen technicky. A špatná interpretace způsobilá, že povědomí o soudobé hudbě je takové, jaké je. Mně jako skladateli schopnost interpretovat dává jiný pohled, uvědomuji si, co se dá a nedá zahrát. Naopak interpret, který je současně skladatelem, dokáže vyždvihnout momenty,

které by jinak mohly uniknout. Možná právě proto se chci věnovat skladbě i interpretaci.

Dá se hudbou užívat?

Nebudu zapírat, není to zrovna snadné. Asi je nutné myslet i na zadní vrátka. Já jsem proto začal před třemi lety na částečný úvazek působit jako korepetitor v Národním divadle. Ale cítím, že to není to, co bych chtěl ještě v padesáti dělat. Chci objevovat něco nového. Mám tony skladeb, které bych si chtěl zahrát. Byl bych rád, kdybych mohl nadále aktivně působit jako klavírista a samozřejmě skládat.

Co myslíte, čím vaše skladba v soutěži zaujala?

Myslím si, že to bylo především tím, že jsem se oprostil od veškerých snah být moderní a šel jsem hlavně za tím, aby hudba byla působivá, aby emoce, které jsem se snažil vyjádřit, posluchači vnímali a pochopili. Od modernosti jsem se ale neoprostil zcela, nešel jsem zpátky ve smyslu hudebním, že bych chtěl napsat čistě romantickou skladbu. Navíc si myslím, že po Dvořákově či Mahlerovi už těžko může být někdo lepší. Je to moje hledání čisté cesty.

Skladatel je také normální člověk, *kteřý chodí do práce*

4 OTÁZKY PRO...

Michala Nejtka (*1977)

- skladba *Nocturne with Ray*
Michal Nejtka studoval na teplické konzervatoři klavír a poté skladbu a působil tam i jako pedagog. Jeho žákem byl i Jan Dušek. Po studiu skladby na HAMU se věnuje divadelní hudbě, spolupracoval například s The Plastic People Of The Universe, hraje na klavír v jazzové kapele. Učí na VOŠ Jaroslava Ježka a samozřejmě skládá.

Jaký byl Jan Dušek student?

Honza zlobil, byl už v té době natolik hudebně vzdělaný, měl svou vlastní hlavu a hádal se.

Jaká byla vaše cesta do hudebního světa?

Tatínek hrál v 60. letech na kytaru, můj dědeček byl amatérský muzikant, vzděláním lékař. Byl to takový renesanční člověk, chodil do hospody s Nezvalem, Blatným, doma máme dodnes zděděné hory jimi podepsaných knih, plátna Františka Kalába – dědeček patřil k brněnské avantgardě. Doma měl čtyřicateru housle, určitě na ně i hrál, dvě piana... Asi mám něco po něm, ale jinak to byla taková ta klasická cesta – základní umělecká škola, mimochodem děsná otrava. K vážné hudbě jsem se dostal přes bigbeat, alternativu a jazz.

Skládáte vážnou hudbu, hrajete v jazzové i rockové kapele. To proto, že vás to všechno baví a zajímá, nebo protože byste se samotným skládáním neuživil?

Samozřejmě obojí, v Čechách neexistuje forma grantů jako na západě a je těžké se pouze skládáním uživit. A já si také kdysi dávno vysnil, že budu dělat všechno. Někdo mě může nařknout z toho, že dělám něco za peníze, ale mě to opravdu baví. Mám rád i rockovou muziku. Ta hudba je živá, atmosféra na koncertech je ohromná a já bych bez koncertní muziky nemohl existovat. I když si někdy říkám, že bych byl raději doma a něco psal. Což je názor, který jsem odmítal. Programově jsem narušoval představu skladatele, který vystuduje a pak už jenom skládá bez kontaktu s lidmi, to je jak běžící pás v továrně. Nejraději bych chtěl psát svou hudbu pro svou kapelu a podle jiných pra-

videl než jsou noty. Věnovat obrovskou energii hudbě, kterou někdo vytvořil, ať už je to Davis, Chopin nebo Smetana, je sice pěkné, ale není to moje životní náplň.

Co vás k napsání vaší vítězné skladby inspirovalo?

Skladbu jsem začal psát bez představy konkrétního textu, v hlavě jsem měl dva samplý ve formě ruchů a během psaní se mi dostala do ruky knížka originálních Carverových textů – amerického spisovatele Raymonda Carvera čtu už asi osm let. Narazil jsem tam na úžasné texty a náhodou jsem objevil i originální nahrávku, kde čte své básně. Celé je to špatně nahrané, sám se tam zadržává, prostě úžasné. Rozstříhal jsem jednu báseň a zjistil, že mi to přesně pasuje do míst, která jsem si dopředu připravil. Došel jsem k tomu vlastně zpětně, ta skladba s textem nesouvisí přímo. Ve skladbě se odráží mé pocity při čtení jeho textů.

Jste autorem názvu soutěže NUBERG.

Jak vznikl?

To byla spíš legrace: dnes se některé nové styly označují slovem „nu“, například nujazz. Líbilo se mi to jako slovo. Pro orchestr Berg jsem psal skladbu a chtěl jsem ve zvláštním remixu propojit díla z programu koncertu – Strausse, Beethovena – se svou hudbou. Nazval jsem to Nuberg 2005. Mělo to být sebeironické, parodie na to, že v roce 2005 vzniká nový styl, který je typický pro Berg. Ujalo se to ale jen jako název soutěže.

NUBERG 2008

- Druhého ročníku soutěže se zúčastnilo šest mladých skladatelů ve věku mezi 23 a 35 lety: Michal Nejtka, Slavomír Hořinka, Petr Wajsar, Miloš Orsoň Štedroň, Jan Dušek a Marko Ivanovič.
- Prezentace soutěže byla neobvyklá: účastníci se fotili v prostorách čistírny odpadních vod v Praze 6 – Bubenči.
- Bez řeči si oblékli montérky a do ruky namísto hudebních nástrojů vzali hasáky či lopaty. „Orchestr Berg usiluje o to, aby lidé neměli pocit, že soudobá hudba je něco odosobněného, a aby pochopili, že současný skladatel je také člověk, který chodí do práce. Jeho prací je to, že sedí u klavíru a píše noty,“ říká účastník soutěže Jan Dušek. Hlavní cenu NUBERG 2008 získal Michal Nejtka a cenu veřejnosti Jan Dušek.

Foto: Karel Šuster

